ל) סנהדרין ג. ה: ל. פו:,
ל) [בכורות לו.], ג) קדושין
סד. [ע"ש], ד) לקמן מו.,

ה) [לקמן מו:], ו) [וה"ה דהוה מלי למימר בערער

עין משפם

נר מצוה

עםין ונו טום ע נהי ע טעק ו: בה ו מיי עם טוש"ע עם סעיף ו: במ ז ח מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הלכה כא

סמג לאוין קכא טוש"ע אה"ע סימן ז סעיף ד: ט מיי׳ שם הלכה כב :ו מוש"ע שם סעיף ו י מיי׳ פ״ט מהלכות אישות הל׳ י ופי״ח מהלכום איסורי דיאה הלכה כד סמג עשין מ טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף כא: מב כ מיי׳ פ"ג מהל' נערה בתולה הלכה ט סמג

נשין כה: בשין כה. סג ל מ מיי' פ"ט מהלי אישות הלכה לא סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן מו סעיף ד:

מו טעיף י. סד ג מיי' פ"ד מהלכות איסורי ביאה הלי י סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד כימן קפה סעיף ג:

תוספות רי"ד (המשך)

פי׳ צריכים לכתוב קודם בשלשה והרואה ב׳ חתומים יאמר שבשנים קיימוהו ואי נפק קדמנא בב״ד תו לא צריך . דלא מקרי ב״ד בציר מתלתא. בכ"ד הנפק שטרא דנן ואע"ג דלא כחרו רמוחר חלחא חו דסתם ב"ד כשרי' משמע ולא פסולים ולא קרובים ומקשינן שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקרא ב״ד חצוף הלכתא כשמואל אלא כר׳ אבהו דאמר אין דיניהם דין דרבנא אשי פי׳ ב״ד מומחה שבדור והמורה פי׳ אורחא ישיבה במתא מחסי׳ בימי רנכ"י דהוא מרה שמעתתא ובר יוווא מיוו שמעוווא ובודאי בי דינא דר׳ אשי לא עביד בתרין ומקשי׳ ודלמא ב״ד דר׳ אשי כשמואל ס״ל דכתיב ביה אמר לנא רבנא אשי פי׳ רב אשי צוה לנו להזקק לו וכיון שע״פ ר״א עשו בוודאי בי ג׳ היו דר"א לא טעה בדשמואל דלית הל' כוותיה וכ"ש אם כתבו בבי ב"ד במותב חלחא כחדא הויוא דחו ולא לקרוב ופסול שחותמים בו שנים ואין צריכין לומר וחד ליתוהי ודוקא אם מת אבל אם חי צריך לחתום . שלא יאמרו השנים שהעידו העידו בפניו ומש״ה לא חתם והאשרתא בטלה: מתני' הייתי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה אשת איש והיא אומרת גרושה אני אינה נאמנת. ת״ר ואמרה פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה

שהיתה גדולה בנוי וקפצו

תרי ותרי נינהו. פירש בקונטרס וכי אמרי לא גזל הוו להו תרי ותרי ולא מתכשר בהכי וקשה דהכא אליבא דרב הונא קיימינן דאית ליה (שבועות דף מו:) דזו באה בפני עלמה ומעידה דאית לן למימר אוהי גברא אחזהתיה ועוד דלרב חסדא דאמר (שם) בהדי סהדי שהרי

למה לי מודה הכא דהאי גברא ממילא מתכשר שהרי אם כת אחת מאלו מעידה על אדם אחד שהוא פסול לרב חסדא דחשיב להו סהדי שקרי לא היתה נאמנת אע"ג דאין אדם מכחישה וכ"ש היכא דאיכא סהדי דמכחשי דלא מהימני וע"ק לר"י דקאמר אי ערער דפגם משפחה גלוי מילתא בעלמא הוא ופי׳ הקונט׳ דדבר העשוי ליגלות הוא שיבדקו עד שיתברר הדבר וזהו תימה איך יתברר הדבר לעולם כיון שאלו ב׳ אומרים שהוא עבד אין כל העולם יכולים להכחישו דתרי כמחה על כן נראה כפר"ח דלא איירי בעדות דיינין אלא בעדות אחרים וה"פ אם עד שלא חתמו קרא ערער על אחד מהם מעידים שנים מן השוק עליו וחותם דהוי כאילו ישבו בית דין אחר שהכשירוהו ולא בטל וועד המושב וחותמיו משחחמו השנים ולא הספיה השלישי לחתום עד שקרא עליו ערער בא ערער וביטל וועד המושב של אותו ב"ד אע"פ שאחרי כן העידו אחרים שהוא כשר כיון שביטל ההוא מושב בטל ולריך לחזור ולהושיב ב"ד על כך ערער דמאי אי ערער דגולנותא תרי ותרי נינהו ולא מיפסיל דאוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה וכיון דאיגלאי מלתא דמעולם לא היה פסול הרי לא היה בטל וועד המושב של אותו ב"ד אי ערער דפגם משפחה שאמרו עליו שהוא עבד ואלו מזימים אותם דאי אומרים שאינו עבד א"כ היה נפסל דליכא למימר אוקי גברא אחזקה דאם הוא עבד לא היה לו חזקת כשרות מעולם יי א"כ גלוי מילתא בעלמא הוא דכיון דאיגלאי מלתא דכשר היה מה איכפת לו בההוא טרטור ולא בטל ווטד המושב לטולם ערער דגזלנותא ודקאמרי הנך סהדי ידעינן ביה דעבד תשובה וכיון דמודו לקמאי דגזלן הוא הוה ערער דידהו ערער ובטל וועד המושב דהואיל ואמת הוא שנפסל הוי בחזקת פסלות

עד שנודע לנו כשרותו: במותב תלתא כחדא הוינא וחד

ליתוהי. פירוש לריך לכתוב וחד ליתוהי כיון דכתב בהדיא במותב תלתא הוינא ואין חותמין בו כי אם שנים אבל ודאי אם לא כתב וחד ליתוהי כשר תדע מדקאמר ואי כתב ביה בי דינא תו לא לריך ומיירי

מרב אמרה טמאה אני פי׳ נדה וחזרה ואמרה טהורה אני מהו א"ל אף בזו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת:

אמתלא דלא כתב וחד ליתוהי מדפריך ודלמא ב"ד חלוף הוה: דדלבוא רבנן דבי רב אשי בשמואל סבירא להו. פי׳ כמו שסובר שמואל בעלמא כן סבירא להו בקיום שטרות אבל שמואל מלי סבר שפיר דבקיום שטרות בעי ג' דהא רב נחמן סבר לה כשמואל בפ״ק דסנהדרין" (דף ג. ושם) דשנים שדנו דיניהם דין ורב נחמן גופיה סבר דקיום שטרות בשלשה בפ' חזקת הבתים (ב"ב מ.) גבי ג' ארלות לחזקה:

מנרן להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש וגו'. משמע דאין האנ נאמן להפיר את כמו כשאסרה אלא מחמת מגו וחימה דאם בא אחד ואמר קדשתי את בתי ולאחר שעה או למחר אמר לפלוני קדשתיה לא יהא נאמן כיון דהשתא ליכא מגו ואומר ר"י דבענין זה שאינו סותר דבריו הראשונים ולא בא אלא לפרש דבריו הראשונים מהימן אע"ג דליכא מגו והכא דריש מאת בתי הפה שאסר הוא הפה שהחיר כגון דקאי האיש שקידש לו קמיה וקאמר את בחי נחתי לאיש ושתיק דמשמע ודאי שאינו מכיר שזה חתנו מדלא אמר את בתי נחתי לזה או לאיש הזה ביחד בלא הפסק מרובה הלכך לא יהא נאמן אחר כך אלא חוך כדי דבור דאיכא מגו ועוד אומר ר"י דאיכא למימר אפילו בכה״ג מהימן בלא מגו וקרא ימירא קדריש ואם אינו ענין כאן דאפילו לאחר זמן נאמן דסברא הוא שיהא נאמן לפרש למי נתנה אע״פ שלא פירש מתחלה שלא היה חושש לפרש תנהו ענין להיכא דאינו נאמן לאחר זמן שיהא נאמן בחוך כדי דבור במגו: [כזבין לאב שנאמן לאסור ובו'. מימה מה לריך קרא מיפוק ליה דנאמן הואיל ופידו לקדשה כדאמר ביש נוחלין (ב"יב קלד:) בעל שאמר גרשמי את אשמי לאסור ובו'. מימה מה לריך קרא מיפוק ליה דנאמן הואיל ופידו לקדשה כדאמר ביש נוחלין (ב"יב קלד:) בעל שאמר גרשמי את אשמי נאמן הואיל ופידו לגרשה וו"ל דהכא אין פידו כל כך דשמא לא ימנא אדם שיקדשיה (כדאימא קדושין סד.) להכי אינטריך קרא ומיהו אם את על בחו בוגרת קדשמיה כשהיחה עוברה או קטנה כלה דאינו נאמן דהשמא אין בידו כלל דאף על גב דלקמן בפ' עוברה שמה לפי זה היה ל"ל דנאמן לאסור אפילו בשעה שאין בידו לקדשה דקרא בענרה כחיב ובעי למימר דאין בידו הכ"א ביתסקנא לא נאמר כן]:

עליה בני אדם לקדשה וא"ל מקודשת אני לימים עמדה וקדשה א"ע א"ל חכמים מה ראית א"ל בתחלה שבאו עלי בני אדם שאינם מהוגנים אמרתי מקודשת אני עכשיו שבאו עלי בני אדם שהן הגונים לי וקדשתי את עצמי וזו הלכה העלה ר"א שר הבירה לפני חכמים ואמרו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת בעא מיניה שמואל

תרי ותרי נינהו. כי אמרי לא גזל הוו להו תרי ותרי ולא מתכשר בהכי דקי"ל לקמן בפרקין (דף כו.) אין ערער פחות משנים: דפגם משפחה. שהעידו עליו שהוא עבד ועבד פסול לדין ולעדות ק"ו מאשה כדאמר בפ׳ החובל (ב״ק פת.): גלוי מילסה בעלמה הוה. משחתמו המחי חין

האשה שנתארמלה

תרי ותרי נינהו אאי ערער דפגם משפחה גלוי

מלתא בעלמא הוא לעולם אימא לך ערער

דגזלנותא וקאמרי יהני ידעינן ביה דעבד

תשובה א"ר זירא הא מלתא מרבי אבא

שמיע לי ואי לאו רבי אבא דמן עכו שכחתה

יג' שישבו לקיים את השמר ומת אחד מהם

צריכין למיכתב במותב תלתא הוינא וחד

ליתוהי אמר רב נחמן בר יצחק ואי כתב ביה

שטרא דנן נפק לקדמנא בי דינא תו לא צריך

ודלמא בית דין חצוף הוא וכדשמואל דאמר

שמואל ישנים שדנו דיניהם דין אלא שנקרא

ב"ד חצוף דכתיב ביה בי דינא דרבנא אשי

ודלמא רבנו דבי רב אשי כדשמואל סבירא

להו ידכתיב ביה ואמר לנא רבנא אשי:

מתני' פההאשה שאמרה אשת איש הייתי

וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה

שהתיר יואם יש עדים שהיתה אשת איש

והיא אומרת גרושה אני אינה נאמנת יאמרה

נשביתי ומהורה אני נאמנת שהפה שאסר

הוא הפה שהתיר חואם יש עדים שנשבית

והיא אומרת מהורה אני אינה נאמנת מואם

משנשאת באו עדים הרי זו לא תצא: גמ'

א"ר אסי מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר

מן התורה שנאמר יאת בתי נתתי לאיש הזה

לאשה לאיש אסרה הזה התירה ∘ל"ל קרא

םברא היא הוא אםרה והוא שרי לה אלא כי

איצטריך קרא לכדרב הונא אמר רב דא"ר

הונא אמר רב ימנין ילאב שנאמן לאסור את

בתו מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש

הזה למה לי מיבעי ליה לכדתני ר' יונה דתני

ר' יונה את בתי נתתי לאיש הזה יהזה יולא

ליבם ת"ר להאשה שאמרה אשת איש אני

וחזרה ואמרה פנויה אני נאמנת והא שוויה

לנפשה חתיכה דאיסורא אמר רבא בר רב

הונא כגון משנתנה אמתלא לדבריה תניא

נמי הכי אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה

פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא

מעידין עליו מאי חשד נוגע בעדות איכא הכא דבר זה לריכין הן לברר ודבר העשוי ליגלות הוא שיבדקו אחריו עד שיבורר הדבר ואין עדותן של אלו תלוי בהגדתן ואיכן אלא מגלי דבר בעלמה: דעבד השובה. והשיב את הגולה: ואי לאו רבי אבא דמן עכו. שהזכירה לי לאחר זמן: שכחתה. שכחתיה: ומת אחד מהן. עד שלא חתמו: לריכין למיכתב כו'. דקיום השטר בשלשה והרואה שנים חתומין בו יאמר שבשנים קיימוהו: ואי כתב ביה שטרא דנן נפק קדמנא בבי דינא חו לא לריך. דלא מקרי בי דינא בליר מחלחה: בי דינה דרבנה השי הורחה דמילתא נקט שהוא היה ראש ישיבה במתא מחסיא בימי רב נחמן בר ילחק דהוא מרא דשמעתא דודאי בי דינא דרב אשי לא עבדין בתרין: ואמר לנא רבנא אשי. לאזדקוקי ליה ולקיומי דכיון דרב אשי גופיה הזקיקן איהו ודאי לתלתה המר. ויש מפרשין והמר לנה רבנא אשי תלתא נינהו ולא נהירא לי דאי רב אשי חד מנהון מאי ואמר לנא דכתבי ביה: בזרגני נשביתי. לבין העובדי כוכבים: ו**טהורה אני**. שלא נבעלתי לעובד כוכבים: נאמנת. ומותרת לכהן: ואם משניסת באו צדים. בגמרא [כג.] מפרש אהייא קאי: בבי נחתי לחיש חסרה. לכל העולם דלא ידעינן למאן וכי אמר הזה התירה לו: שנחמן לחסור חם בסו. כשהיח קטנה או נערה שבידו לקדשה כדאמרי׳ בפ׳ נערה שנתפתתההי מנין שאם אמר קדשתיה לפלוני שהוא נאמן לאוסרה על הכל: את בתי נחתי. אלמא בדידיה תליא נתינה והימניה קרא למימר הכי: **הזה למה לי.** כיון דלאו להפה שאסר מיבעי ליה: ולא ליבס. אם הוליא שם רע על נישוחי חחיו שחין היבם נידון כמוליה שם רע ליענש במהה כסף והכי מוכח לקמן בפרק נערה [מו.]:

ו. וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרְ אֶל הַוְקַנִים אֶת בָּתִּי נְתַתִּי לאיש הַוָּה לְאִשָּׁה נמ' למה לי הרא מברא. ב"ק מו ע"ב נדה כה ע"א: מוסף רש"י ב"ד חצוף. שעכרו על תקנת חכמים (סנהדרין ג.).

תוספות רי"ד

תרי ותרי נינהו פי' ועד שלא חתמו אמאי מעידין ואלו אומרים שלא גזל הו"ל ספיקא דאורייתא ובספיקא . דאורייתא לא אמרינז אוקי לקמז בפירקיז וכיוז דהאידנא שלא חתמו לא יכלו להכשירו ואפי' משחתמו מעידים פי' השנים שבאו לפוסלו לא העידו עליו עדות ברורה אלא עבד שהוא פסול לעדות וכל המשפחה הן בחזקת שהוא עבד נולד ואלה מעידים שזה אינו מן המסופקין דברי לן ואינן מכחישין את העדים אלא מוציאים אם זה מספה וזהו גילוי מילחא שירול אחריו ויתברר אם נולד מן משקרי אינשי והלכך אע״פ . שחתמו והן נוגעים בעדות נאמנין בדבר שלא נוכל . להתברר על ידי אחרים כ״א על פיהם כדלקמן שמעידין . שעשה תשובה שאין מכירין . תשובתו אלא הם אבל ייחוס לגלויי ע"פ אחרים אע"פ ודקאמרי הני ידעי׳ ביה

. דעשה תשובה שהחזיר את הגזילה ואין כאן משום הכחשה הלכך עד שלא חתמו מעידין עליו וחותם ומשחתמו שהן נוגעים בעדות אין מעידין עליו וחותם ע" בס"ה בערך מ"ר: א"ר זירא האי מילתא מר' אבא שמיעא לי שלשה שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן צריכים למיכתב במותב תלתא כחדא הוינא וחד ליתוהי פי' צריכים להודיע למה לא חתם הג' שיש לך לומר הא' היה קרובו או פסול ומפני זה לא חתם ובעבור זה האשרתא היא פסולה והמורה

חממלה חממלה

לדבריה נאמנת ומעשה נמי באשה אחת גדולה שהיתה גדולה בנוי וקפצו

עליה בני אדם לקדשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה וקידשה את

עצמה אמרו לה חכמים מה ראית לעשות כן אמרה להם בתחלה שבאו עלי

אנשים שאינם מהוגנים אמרתי מקודשת אני עכשיו שבאו עלי אנשים

מהוגנים עמדתי וקדשתי את עצמי וזו הלכה העלה רב אחא שר הבירה לפני

חכמי באושא ואמרו אם נתנה אמתל' לדבריה נאמנת בעא מיניה שמואל מרב

אמרה שמאה אני וחזרה ואמרה שהורה אני מהו אמר ליה יאף בזו אם נתנה

דפגם משפחה וכגון דקאמרי ידענו שנשתחרר. ח"י עה"ג. תורה אור השלם

גליון הש"ם

האשה שאמרה אשת איש הייתי. ולל היינו מוחוקין בה שהיא אשת איש מעולס, וגרושה אני נאמנת. ומותרת להנשח על הכל שאין אנו יודעים למי, וכי אמר הזה התירה לזה ליבם. אין יבס שהוליא שם רע על נשוחי חחיו בכלל פרשה זו לטעון טענת בתולים (לקמן מו.).

. והא איז טרטר פחוח מר׳ וכיון שב׳ אומרים גזלן הוא יקפן בכי קור וויוא דא איתוקם בספק גזלן היכי מחתמינין ליה ומפקינן ממונא אפומיה הלכך אע"פ ואי ערעור דפגם משפחה גלוי מילתא בעלמא הוא אלא מוביאים און זון מספק פסול שלא יהיה מסופק כשאר כל בני המשפחה התייר אובר אם נויז כן הכשרים או מן הפסולין ובמילתא דעביד לגלויי לא שהן נוגעים בעדותן נאמנים הם. לעולם ערער דגזלנותא